

ДО ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ, ЕТИКИ ЗООГІГІЄНИЧНИХ КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ЇХ АСОРТИМЕНТУ.

Петровська Л. С., Марченко Я. С.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Постанова проблеми. Одним із суттєвих показників морального здоров'я нації завжди було ставлення людей до тварин. Аналіз статусу тварин у різні епохи та в різних країнах засвідчує, що між ставленням людей до тварин і рівнем духовного розвитку суспільства існує певна залежність

Актуальність. Статус домашніх (непродуктивних) тварин є дуальним. Для власника – це друг, рідна істота, яка допомагає виховувати дітей, впливає на формування сприятливого психологічного клімату у родині. З точки зору законодавства та права – це власне майно, іноді доволі високої вартості.

Тварин можна продавати, дарувати та обмінювати, заробляючи таким чином кошти, необхідні для забезпечення власного або родинного добробуту. Проте, необізнаність дорослих та дітей щодо правил поведінки з тваринами, небезпечного догляду за ними (як домашніми, так і безпритульними) часто призводить до негативних наслідків (неналежного годування та застосування шкідливих для здоров'я тварин засобів зараження небезпечними хворобами та ін.) фактично представляє знущання над тваринами.

Усе частіше трапляються випадки жорстокого ставлення до тварин не лише з боку дорослих, але і, що найгірше, з боку дітей. У 2006 році прийнятий закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження». У Розділі I, статті 6 «Виховання гуманного ставлення до тварин» цього закону зазначено: «Виховання гуманного ставлення до тварин є важливою складовою етичного, культурного та екологічного виховання громадян. Виховання гуманного ставлення до тварин передбачає формування високого рівня еколого-етичної свідомості та культури громадян.»

Мета дослідження полягала на вивченні досвіду з сертифікації зоогігієнічної косметичної продукції у країнах Євросоюзу та СНД.

Предмет і задачі дослідження. У зв'язку з підвищеною увагою до благополуччя тварин, виробництво і реалізація косметичної продукції у країнах Євросоюзу займає центральне місце на ринку, що росте з точки зору обсягу та диверсифікації продуктів. Незважаючи на зростаючу функцію косметики для тварин, не існує будь якого спеціального законодавства для регулювання таких продуктів, на відміну від фармацевтичних засобів та медичних приладів для людей.

Єдине відповідне законодавство можна знайти у Директиві 2011/83/UE і це стосується прав споживачів, які регулюють так звані «продукти, дозволені до продажу». Зазначена Директива гарантує, що перевірені продукти, схвалені для продажу, безпечні для споживачів і оформлені всією інформацією, необхідною для правильного їх використання, і забезпечують, щоб подання та маркетинг продукту відображав його справжні характеристики. Так як косметичні засоби для людей і тварин мають однаковий рівень складності рецептур, розрив між вимогами до якості препаратів, призначених для двох різних категорій користувачів є великим. На даний момент зоогігієнічні продукти не регулюються.

У випадку з тваринами, косметичний продукт, природно, обирається власником, і зрозуміло, саме він несе відповідальність. При цьому необхідно зважати на те, що крім різної чутливості, тварини також мають різне сенсорне сприйняття, особливо, коли це стосується використання запашок/ароматизаторів.

Крім того, для того, щоб забезпечити захист навколишнього середовища, виробники не можуть уникнути застосування Регламенту ЄС 1907/2006 Європейського парламенту і Ради

від 18.12.2006 року і це стосується реєстрації, оцінки і дозволу по обмеженню використання хімічних речовин (REACH).

Нас зацікавив той факт, що в Європі застосовується Дисциплінарна програма Safe Pet Cosmetics - розроблена у співпраці Департаменту ветеринарних медичних наук Alma Mater Studiorum – Болонський університет. SPC – це програма, створена завдяки зусиллям та досвідом практичної діяльності групи косметологів та ветеринарів, з метою підвищення безпеки зоогігієнічних косметичних засобів та розвитку культури захисту та гуманного відношення до тварин.

Метою Дисциплінарної програми Safe Pet Cosmetics є допомога визнання відповідності, є підвищення обізнаності компаній-виробників і споживачів про впровадження і використання продуктів, які можуть забезпечити більшу безпеку для тварин, згідно з кращими знаннями.

Для отримання визнання відповідності для косметичних засобів для тварин, компанії-заявники повинні виконувати вимоги та продемонструвати корпоративну політику, орієнтовану на повагу до тварин, їх здоров'я і гідність; компанії повинні продемонструвати структурованість, яка відповідає стандартам ISO 9001 и 14001, ISO 22716; повинні довести, що їх продукція відповідає вимогам Регламенту 1223 / 2009 та додаткам до нього.

Важливим вважаємо, що доповнення та зміни до Регламенту 1223 / 2009 містять 4.2 «У всіх випадках, коли згадується здоров'я людини, у відповідності із керівними принципами, мається на увазі здоров'я тварин. *Art. 3:* продукти повинні бути безпечними для здоров'я тварин; *Art.4:* у випадку косметики для тварин, це повинно бути призначене відповідною особою у відповідності з тими ж принципам та вимогами Регламенту 1223 / 2009 : унікальний Референт, європейський, вказаний на етикетці володіє всіма необхідними вимогами для забезпечення відповідності статей, вказаних у ст.5 (контроль виробництва).

Таким чином, Дисциплінарна програма Safe Pet Cosmetics виконує важливу функцію: засвідчує визнання відповідності схем компаній-виробників (організації і політики) та видає визнання відповідності продукції зоогігієнічних косметичних засобів згідно вимог Регламенту 1223 / 2009 Про косметичну продукцію.

Вивченні досвіду країн СНД показало, що у РФ було затверджено та введено в дію наступні нормативні документи: ГОСТ Р 54952 – 2012 «Средства для непродуктивных животных зоогигиенические и зоокосметические. Термины и определения»; ГОСТ Р 56976 – 2016 «Средства зоогигиенические для полости рта непродуктивных животных» та ін.

Зоогігієнічні косметичні засоби на сьогодні поступово наздогнали косметологічні продукти для людини за асортиментом та направленістю дії практично. Слід констатувати, що в Україні, як і в Європі сформована ціла зооіндустрія послуг та засобів, які можливо класифікувати на наступні групи:

- косметика гігієнічна (для повсякденного догляду);
- косметика з лікувально-профілактичним ефектом;
- декоративна (професійна, для шоу- та салонного грумінгу)

З функціональної приналежності, межі між цими групами можуть бути кілька умовними і зміщуватися. Шампунь з антипаразитарним ефектом в сезон стає засобом регулярного догляду, а лінійки шоу-косметики можуть включати кілька засобів для послідовного застосування - спершу здійснюється етап гігієнічного очищення шерсті, надалі її кондиціонують, покращують її декоративні властивості. Крім того, рецептура професійної косметики оновлюється, традиційні засоби через кілька років після початку випуску дешевшають і можуть переходити в групу для масового використання. Іноді слово «професійний» застосовують і для позначення дуже якісної і дорогої продукції, призначеної для повсякденного догляду. При підготовці тварин до виставки або фотосесії професійна шоу-косметика виправдовує свою вар-

тість при майстерності грумера. Важливу роль при виборі засобу відіграють: правильно оцінений екстер'єр і якість шерсті тварин. Принциповими відмінностями професійної зоокосметики від масової є: висока якість і ступінь очищення використовуваних інгредієнтів; максимальний заявлений ефект для шерсті і делікатна дія на шкіру (якщо засіб призначений для частого використання, до його складу вводяться м'які поверхнево-активні речовини, мінімум консервантів, барвників та запахів); вузька спеціалізація шоу-косметики (наприклад, спрей для створення прикореневого обсягу); висока ціна.

Слід зазначити, що склад та функція шоу-косметики базуються на принципах оздоровлення та повного розкриття природного потенціалу тварин. Адже без здорової шкіри немає здорової шерсті і істинної краси. Така, наприклад, філософія японської косметики, заснована на: омолодженні і поліпшенні шкіри; відновленні і поліпшенні структури шерсті; нарощуванні шерсті; системі повного відновлення природного забарвлення. Важливо, що подібна косметика безпечна при злизуванні і не вимагає змивання після виставки.

Асортимент та направленість дії зоогігієнічних косметичних препаратів постійно оновлюється, розширюється, але проведений нами аналіз зоокосметичних засобів, представлених в Україні дозволив виявити наступне.

Шампуні. Враховуючи те, що рН шкіри собак становить - 5,0-7,5, у кішок - 3,0-6,0, крім того, роговий шар тонкий, потові залози в дефіциті, тож регулярний вплив невідповідного мийного засобу на шкіру собак і кішок є більш руйнівним. Крім видової приналежності, повинна враховуватися довжина шерсті, особливості її текстури і навіть забарвлення. Деякі виробники випускають особливі лінії для окремих порід або їх груп із урахуванням і зазначенням на упаковці довжини шерсті, породи собак або кішок. Головна особливість шампуню вказується відразу після назви: текстуруючий, для білих тварин, зволожуючий, «обсяг і блиск», для відновлення сухих і пошкоджених волосся та ін. Для цуценят і кошенят призначені гіпоалергенні складки «без сліз». Взагалі у тварин часте миття з шампунем вимагає потім застосування засобів що відновлюють, зволожують і захищають шкіру і шерсть. Або необхідно включення речовин з такими властивостями безпосередньо до складу шампуню. Обидва підходи широко використовуються виробниками, крім того, для знищення небажаного запаху або плям в шампуні, очищувальні спреї додаються особливі ферменти.

Рослинні екстракти і деякі біологічно активні речовини використовуються в шампунях з метою досягнення оздоровлюючого ефекту. Наприклад, усувають роздратування від укусів блох та інших комах (екстракти алое, меліи індійської та інших лікарських трав). В шампунь проти лупи і свербіння, крім рослинних препаратів, зазвичай, додаються екстракт и кам'яно-вугільного дьогтю, крім того, спеціальною домішкою часто виступає цинк пірїтїонат, який забезпечує протигрибковий, а також протизапальний і антибактеріальний ефекти. У лініях, які позиціонуються як натуральна косметика, доцільно використовувати медичні дьоготь і сірку. Ще одна проблема, для вирішення якої створюються спеціальні шампуні, - «запах псини». Для досягнення дезодоруючого та антибактеріального ефекту, найчастіше, до композиції з олій і трав додають антисептик з вираженим антибактеріальним ефектом - триклозан або бензоїл пероксид. При хронічному випаданні або поганому рості шерсті, для прискорення сезонних линьок ефективними є шампуні з екстрактом плаценти і мікроелементами. Вони також мають протизапальну, ранозагоювальну і омолоджуючу дію.

Професійна косметика очищувальної дії може продаватися у вигляді концентрованого розчину, що потребує попереднього розбавлення таких розчинів відповідно до рекомендацій виробника. Окремим видом засобів для очищення є шампуні та бальзами для подушечок лап - вони ефективно змивають після прогулянки міський бруд і технічну сіль. Вміщені в них екстракти лікарських рослин знімають роздратування і сприяють загоєнню дрібних травм.

Знежирювальна паста / рідина для шерсті. Особливу засіб для очищення сильно забруднених і сальних ділянок. Її втирають в абсолютно суху шерсть, залишають на кілька хвилин, а потім змивають водою і миють тварину рекомендованим шампунем.

Кондиціонери, бальзами-ополіскувачі, маски для шерсті. Їх використовують для обробки після миття для підкреслення текстури вовни, додання їй блиску, полегшення розчісування і розплутування ковтунів. Комбінованим варіантом є шампунь-кондиціонер «в одному флаконі». Як правило, вмістити максимум властивостей в один флакон намагаються для зручності власника-любителя. У лінійках професійної косметики частіше присутні суворі рекомендації по сумісності продуктів і порядку їх використання.

Засоби для швидкої обробки (шампуні без змивання), які не потребують змивання водою після застосування, «сухі шампуні» (пудри) і вологі очищувальні серветки для шерсті. Ними можна оперативнo відчистити бруд з шерсті, вони врятують в поїзді, на виставці і взагалі там, де є проблема з водою для миття.

Засоби для видалення «слізних доріжок». Утворення «слізних доріжок» сильно псує красу тварин. Схема проста: гігієнічний очищення проблемної ділянки, потім обробка спецзасобом. Арсенал включає: очищаючі вологі серветки або тампони, лосьйон (він же рідина; переводять і так, і так) для промивання очей; пудру від слізних плям (використовують після очищення очі лосьйоном); спеціальні вологі тампони для видалення плям від сліз і слини з вовни тварин; рідина (лосьйон) для видалення слізних плям для очей собак і кішок світлих забарвлень, а також крем для маскуванннн плям під очима.

Маскувальні засоби відтінків пудри і крейда. Використовуються для швидкої корекції зовнішнього вигляду шерсті на виставках безпосередньо перед виходом у ринг. Тимчасово надають шерсті більш насичений відтінок. Особливо ефектно виглядає біла шерсть після обробки пудрою з так званим оптичним відбілюванням (її блакитний відтінок маскує природну жовтизну). Деякі фірми випускають спеціальний крем-основу, якою обробляється шерсть перед нанесенням пудри. Для тварин чорного і рудого забарвлень є свої пудри. Є навіть відтінку крем для мочки носу.

Пудри і спреї для додання вовни об'єму. Бувають для жорсткої або для м'якої вовни. Також в них можуть бути присутніми відтінків речовини.

Лаки, пінки, спреї для укладання шерсті. Надають вовни блиск і тимчасово фіксують її в заданому положенні. Є й такі специфічні засоби, як стайлінг-крем для випрямлення кучерявою вовни, спреї, що захищають шерсть від пересихання при укладанні феном. Вони потребують застосування досвідченим грумером з досвідом, тому рядові власники рідко цікавляться таким товаром.

Спрей-нейтралізатор. Універсальний спеціальний спреї для розчісування, запобігає пошкодженню шерсті, а також нейтралізує після виставки всі застосовані укладальні засоби.

Фарби для шерсті. Призначаються для «креативного грумінгу» і дозволяють розфарбувати шерсть тварин в усі кольори веселки.

Парфуми. Спреї-дезодоранти допомагають позбутися від «запаху псини». Однак, зооіндустрією випускаються одеколони й духи для тварин, що не містять спирту і, як інформують виробники, не здатні подразнювати «ніжний ніс вихованця». Найчастіше цими засобами користуються грумери, це навіть вважається особливим шиком - завершувати роботу таким штрихом, як обприскування собаки будь-яким ароматом. За вибором власника, так як поняття про приємний запах у тварини і людини дещо відрізняється ...

Висновок. Виробництво вітчизняних зоогігієнічних косметичних засобів має перспективи та вимагає прийняття законодавчих актів й нормативно-правових актів, або прийняття Регламенту на косметичну продукцію, як у країнах Євросоюзу.